



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Andrzej Tomczyk

w sprawie **A. J.**

skazanego z art. 209 § 1a k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 16 września 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie

z dnia 21 lipca 2023 r., sygn. akt III K 169/23,

1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie do ponownego rozpoznania;

2. wydatkami związanymi z rozpoznaniem kasacji obciąża Skarb Państwa.

Zbigniew Puskarski

Piotr Mirek

Andrzej Tomczyk

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie, wyrokiem nakazowym z dnia 21 lipca 2023 r., sygn. akt III K 169/23, uznał A. J. za winnego tego, że „w okresie od 19 października 2018 r. do 28 lutego 2020 r., w W., uchylał się od obowiązku alimentacyjnego na rzecz M. J. i M. J. 1, określonego wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza VI Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z dnia 8 sierpnia 2012 r., sygn. akt VI RCo 76/12, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych, przez co naraził M. J. i M. J. 1 na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”, czym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. i za to na podstawie tego przepisu skazał go na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności, połączonej z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym.

Od wskazanego wyżej wyroku nakazowego nie wniesiono sprzeciwu, wobec czego uprawomocnił się on w dniu 26 sierpnia 2023 r.

Kasację od tego orzeczenia wniósł na korzyść skazanego Prokurator Generalny, zaskarżając je w całości i zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec A. J., w dniu 21 lipca 2023 r., wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo iż okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu z art. 209 § 1a k.k. i wina oskarżonego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia przez oskarżonego czynu zabronionego, co w efekcie, z rażącym naruszeniem również art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., doprowadziło do skazania A. J. za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k., popełnione w okresie od 19 października 2018 r. do 28 lutego 2020 r., podczas gdy oskarżony został już prawomocnie skazany za występki z art. 209 § 1a k.k., popełnione na szkodę tych samych małoletnich pokrzywdzonych w okresie od 17 listopada 2018 r. do 17 sierpnia 2020 r., wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie z dnia 14 lutego 2023 r. o sygn. akt III K 884/22, prawomocnym z dniem 17 marca 2023 r.

Mając na względzie powyższe Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasację uznać należało za oczywiście zasadną, a to pozwoliło uwzględnić ją w całości na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Rację ma skarżący, gdy wskazuje, że w realiach niniejszej sprawy nie zostały spełnione warunki do wydania wyroku nakazowego. Zgodnie z art. 500 § 1 i 3 k.p.k., postępowanie nakazowe jest dopuszczalne wyłącznie w przypadku, gdy materiał dowodowy nie budzi wątpliwości co do winy oskarżonego i okoliczności popełnienia przestępstwa. W niniejszej sprawie sytuacja taka nie zachodziła, co nie zostało dostrzeżone przez Sąd Rejonowy, który nie zweryfikował w sposób prawidłowy wszystkich istotnych okoliczności sprawy – nie ustalił, czy całość zarzucanego oskarżonemu czynu mogła podlegać prawnokarnemu wartościowaniu.

Jak słusznie zauważa się w kasacji, w sprawach o niealimentację, gromadzenie kompleksowych danych o karalności oskarżonego jest kluczowe dla ustalenia prawidłowego czasu trwania przestępstwa. Sąd nie powinien zatem bazować wyłącznie na informacjach z Krajowego Rejestru Karnego, ale powinien dążyć do ustalenia wszystkich, aktualnych na dzień wyrokowania danych dotyczących uprzednich prawomocnych skazań za występki z art. 209 k.k.

Zaniedbanie tego obowiązku doprowadziło do błędnego ustalenia okresu niealimentacji, za jaki oskarżony mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

Z treści zaskarżonego wyroku wynika, że czyn przypisany oskarżonemu został popełniony w okresie od 19 października 2018 r. do 28 lutego 2020 r. Sąd *meriti* pominął jednak fakt, że już wcześniej - prawomocnym wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie z dnia 14 lutego 2023 r., sygn. akt III K 884/22 (k. 133 akt sprawy III K 884/22) - oskarżony został uznany za winnego dwóch przestępstw z art. 209 § 1a k.k., popełnionych na szkodę tych samych małoletnich pokrzywdzonych w okresie od 17 listopada 2018 r. do 17 sierpnia 2020 r. oraz od 18 marca 2021 r. do 12 października 2022 r. Zaskarżony wyrok odnosi się

zatem do czynu, którego czas popełnienia w istotnej mierze pokrywa się z czasem popełnienia czynu przypisanego oskarżonemu w wymienionym wyżej wyroku w sprawie o sygn. akt III K 884/22. Bez wątpienia zostały tu spełnione kryteria częściowej tożsamości czynu. Na chwilę wyrokowania nieosądzony pozostawał wyłącznie wąski fragment zachowania, którego oskarżony miał się dopuścić między 19 października 2018 r. a 16 listopada 2018 r.

Stwierdzone uchybienie nie ma jednak charakteru bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, negatywna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. zachodzi wyłącznie w sytuacji, gdy okresy obu przypisanych oskarżonemu czynów pokrywają się ze sobą i są identyczne, względnie gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej. Jednocześnie przyjmuje się, że w wypadku przestępstw wielokrotnych, do których należy występpek z art. 209 § 1 k.k., nie ma stanu rzeczy osądzonej, jeżeli uprzednie prawomocne skazanie dotyczy tylko fragmentu zarzucanego później czynu. Uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego w okresie nieobjętym prawomocnym skazaniem jest już nowym czynem przestępnym, pociągającym dalszą odpowiedzialność karną, przy czym granice czasowe kolejnego przestępstwa powinny być dokładnie określone, z uwzględnieniem treści poprzedniego wyroku skazującego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 kwietnia 2024 r., II KK 115/24; z dnia 12 marca 2024 r., sygn. akt II KK 631/23; z dnia 9 sierpnia 2017 r., II KK 222/17).

Powyższe nie zmienia jednak oceny, że naruszenie prawa, z którym został wydany zaskarżony wyrok było rażące i miało istotny wpływ na jego treść. Gdyby Sąd prawidłowo ustalił okres niealimentacji, wyłączyłby z osądzanego czynu ten fragment, za który oskarżony został już skazany. Prawidłowe ustalenie okresu niealimentacji miało w rozpoznawanej sprawie tym większe znaczenie, że po wyłączeniu z okresu wskazanego w opisie czynu zarzucanego oskarżonemu okresu objętego wyrokiem wydanym w sprawie o sygn. akt III K 884/22, prawnokarnej ocenie Sądu podlegałoby zachowanie oskarżonego jedynie w odniesieniu do okresu zawierającego się w granicach od 19 października 2018 r. do 16 listopada 2018 r.,

co jest istotną okolicznością w kontekście znamion czynu zabronionego z art. 209 § 1 k.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie do ponownego rozpoznania.

[J.J.]

[r.g.]

Zbigniew Puskarski Piotr Mirek Andrzej Tomczyk